

Міністерство освіти і науки України

**Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського»**

Кафедра політичних наук і права

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до проведення практичних занять та організації самостійної і індивідуальної
роботи з навчальної дисципліни
«ПОЛІТИЧНА КОМПАРАТИВІСТИКА»
для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 052 «Політологія» (ОНП Політологія)

Розробник: доктор політичних
наук, професор Гедікова Н. П.

Одеса – 2023

УДК : 32: 303.446(075.8)

ББК 67

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського (протокол № 1 від 31.08.2023 року)*

Рецензенти:

Кокорев О. В. – доктор політичних наук, доцент, завідувач кафедри міжнародних відносин, суспільних комунікацій та ІТ-права, Державного університету інтелектуальних технологій і зв'язку (м. Одеса).

Узун Ю. В. – доктор політичних наук, доцент, професор кафедри політології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Гедікова Н. П.

Г 28 Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної і індивідуальної роботи з навчальної дисципліни «Політична компаративістика»: для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія» (ОНП Політологія). Одеса: Вид-во «Університет Ушинського». 2023. 39 с.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної і індивідуальної роботи з навчальної дисципліни «Політична компаративістика» містять зміст роботи й завдання для практичних занять та самостійної підготовки, вказівки щодо виконання індивідуального навчально-дослідного завдання, питання до самоконтролю, питання до екзамену в обсязі повної структури курсу відповідно до програми, а також систему оцінювання щодо форм поточного та підсумкового контролю знань з поясненнями, рекомендовані джерела інформації.

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	6
РОЗДІЛ 2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ	12
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ	16
РОЗДІЛ 4. КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	17
РОЗДІЛ 5. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ	22
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	38

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Методичні рекомендації укладені відповідно до Освітньо-наукової програми «Політологія» підготовки фахівців третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія». У рекомендаціях висвітлені основні завдання щодо практичних занять, самостійної та індивідуальної роботи здобувачів зазначеного профілю відповідно до сучасних тенденцій освітньо-наукового процесу в закладі вищої освіти.

Навчальна дисципліна «Політична компаративістика» є базовою у підготовці здобувача ступеня доктора філософії в зазначеній галузі.

Мета навчальної дисципліни «Політична компаративістика»: розширення та поглиблення у здобувачів наукового ступеня доктора філософії (PhD) знань про основні теоретико-методологічні підходи політичної компаративістики, методи, стратегії та методіку проведення порівняльного політологічного дослідження, формування здатності володіти категорійно-понятійним та аналітично-дослідницьким апаратом даної субдисципліни політичної науки, застосувати отримані знання для аналізу сучасних політичних систем та інших об'єктів політико-компаративного дослідження, розв'язувати комплексні проблеми у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності у політичній науці і практиці.

Передумови для вивчення дисципліни: для вивчення навчальної дисципліни «Політична компаративістика» аспіранти мають опанувати знання з навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень в галузі політології», «Політичні інститути та процеси».

Очікувані результати вивчення дисципліни:

Знати:

- наукові поняття і категорії політичної компаративістики;
- основні теоретико-методологічні підходи політичної компаративістики;
- методи, стратегії та методіку проведення порівняльного політологічного дослідження;
- засади порівняльного аналізу політичної системи суспільства та її складових;
- особливості реалізації влади у різних політичних системах;
- на поглибленому рівні теорію та методологію порівняльного дослідження політичних систем, режимів, партійних систем, електоральних норм та практик, політичних культур;
- особливості глобальних та національних політичних процесів сучасності.

Уміти:

- оперувати і володіти категорійно-понятійним та аналітично-дослідницьким апаратом політичної компаративістики;

- володіти універсальними навичками дослідника, зокрема проведення порівняльного політологічного дослідження, презентації його результатів у професійному середовищі через сучасні форми наукової комунікації;
- використовувати методологічний та методичний інструментарій даної субдисципліни політичної науки у процесі політичних досліджень;
- застосовувати широкий спектр політологічних понять, теорій і методів до аналізу загальних та специфічних тенденцій функціонування політичних систем та їх складових, до певного історичного або сучасного контексту;
- комплексно розуміти особливості реалізації влади у різних політичних системах;
- використовувати сучасні політологічні теорії, концепти та методи аналізу політики, сучасних політичних систем та інших об'єктів політико-компаративного дослідження на місцевому, національному, європейському та міжнародному рівні;
- виявляти, формалізувати, ставити та розв'язувати комплексні проблеми в професійній сфері та дослідницько-інноваційній діяльності у політичній науці і практиці;
- самостійно аналізувати і пояснювати шляхом використання результатів порівняльних досліджень зміст, суть політичних явищ і процесів, які відбуваються у світі та в окремих країнах.

РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття – вид навчального заняття, на якому здобувачі вищої освіти під керівництвом викладача закріплюють теоретичні положення навчальної дисципліни і набувають умінь та навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно сформульованих завдань.

Основне завдання практичних занять – поглибити і закріпити знання, що одержані здобувачами на лекції та в процесі самостійної роботи над навчальною і науковою літературою, збірниками правових актів, розвинути у них навички пошуку, узагальнення, критичного аналізу навчального матеріалу, тісніше пов'язувати теорію з практикою, уміння самостійно та творчо формулювати свої думки в усній і письмовій формі, висувати і захищати свої погляди з питань, що розглядаються.

Перелік тем практичних занять визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

ПЛАНИ ТА ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні засади політичної компаративістики

Практичне заняття 1. Семінар «Сучасна політична компаративістика».

Питання для обговорення:

1. Природа і завдання компаративного підходу в політичній науці.
2. Нові виклики для порівняльних досліджень.
3. Нові парадигми в сучасній політичній компаративістиці.
4. Актуальні напрямки досліджень в сучасній політичній компаративістиці.
5. Методологічні можливості політичної компаративістики.
6. Значення політичної компаративістики для розуміння політичних реалій сучасності.

Практичні завдання:

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми.
2. Підготувати доповідь з питань, що відносяться до предмету дисертаційного дослідження аспіранта, із застосуванням компаративного підходу. Результати доповіді на практичному занятті.

Практичне заняття 2. Семінар «Порівняльний метод в політичній науці».

Питання для обговорення:

1. Компаративний метод як основа компаративно-політологічного дослідження.
2. Методи дослідження Дж. Мілля.

3. Кількісні методи політико-компаративних досліджень.
4. Якісний порівняльний аналіз.
5. Змішані методи політико-компаративних досліджень.
6. Основні методологічні дилеми та дослідницькі стратегії у політичній компаративістиці.
7. Методологічні проблеми політичної компаративістики.

Практичні завдання:

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до теми дискусії.
2. Робота в групі.
 - обговорювання питань теми;
 - обмін думками, ідеями, пропозиціями.

Практичне заняття 3. Семінар «Методика порівняльного політологічного дослідження».

Питання для обговорення:

1. Виникнення і розвиток порівняльних політичних досліджень як самостійного напрямку політичної науки.
2. Види компаративних досліджень.
3. Класифікації компаративних досліджень за кількістю казусів.
4. Крос-темпоральний аналіз.
5. Рівні політико-компаративного аналізу.
6. Дизайни порівняльних досліджень.
7. Організація та етапи порівняльного дослідження.

Практичні завдання:

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до теми дискусії.
2. Робота в групі.
 - обговорювання питань теми;
 - обмін думками, ідеями, пропозиціями.

Змістовий модуль II. Порівняльний аналіз політичних систем

Практичне заняття 4. Семінар «Європейський союз: політична система та інститути».

Питання для обговорення:

1. Політична система Європейського Союзу: історія і сучасність.
2. Договірні-правова система Європейського союзу.
3. Європейський Союз на початку XXI ст.
4. Основні інститути ЄС.

Практичні завдання:

1. Робота в малих групах.

- 1) Кожна група обирає питання та готує доповідь-презентацію.
 - 2) Результати презентуються на практичному занятті, колективно обговорюються, робляться висновки.
2. Робота в групі.
- Дискусія щодо перспектив подальшого розвитку політичної системи Європейського Союзу.

Практичне заняття 5. *Круглий стіл* «Особливості політичного розвитку та політичного устрою країн Західної Європи та США».

Питання для обговорення:

1. Історичні і політико-культурні особливості країн Західної Європи (Великобританії, Франції та Німеччини) та США.
2. Конституційний устрій та політична система сучасних країн Західної Європи та США.
3. Політичні партії, виборчі системи та вибори.
4. Регіоналізація Великобританії.
5. Зовнішня політика країн на сучасному етапі.
6. Особливості сучасної політичної ситуації в країнах Західної Європи та США.

Практичні завдання:

1. Робота в малих групах.
 - 1) Кожна група обирає питання та готує доповідь-презентацію.
 - 2) Результати презентуються на практичному занятті, колективно обговорюються, робляться висновки.
 2. Робота в групі.
- Дискусія щодо особливостей сучасного соціально-економічного та політичного розвитку країн Західної Європи та США.

Методика проведення обговорювання:

- проводяться у формі обговорення визначених проблем;
- учасники виступають з доповідями (доповіді мають бути короткими, не більше 8-10 хвилин), потім проводиться їх обговорення;
- обговорення в рамках Круглого столу повинне носити конструктивний характер, не повинно зводитися, з одного боку, лише до звітів про виконану роботу, а з іншою, – лише до критичних виступів;
- обговорюване питання допускає різні думки і тлумачення, а також взаємні заперечення учасників;
- в результаті обговорення мають бути виявлені точки зору всіх учасників на дане питання;
- учасники мають рівні права і висловлюються в певному порядку;
- підсумковий висновок оголошується в кінці обговорення (дискусії), в нього вносяться доповнення, зміни, поправки.

Практичне заняття 6. Дискусія «Особливості політичного розвитку та політичного устрою країн Південної Європи та Латинської Америки».

Питання для обговорення:

1. Історико-економічні особливості розвитку політичних систем країн Південної Європи (Іспанії, Італії та Греції).
2. Специфічні властивості конституційного устрою та політичної системи країн Південної Європи.
3. Характеристика домінуючої форми правління та специфіка владних позицій парламентів у латиноамериканських країнах (Мексика, Бразилія).
4. Конституційний устрій та політична система сучасних країн Латинської Америки.
5. Партійні системи та регіональна влада і місцеве самоврядування в країнах Південної Європи та Латинської Америки.
6. Особливості сучасної політичної ситуації в країнах Південної Європи та Латинської Америки.

Практичні завдання:

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету підготуватися до обговорювання питань теми.

Практичне заняття 7. Дискусія «Політико-інституційний устрій та особливості політико-культурного розвитку країн Сходу».

Питання для обговорення:

1. Історичні і політико-культурні особливості країн Сходу (Японії, Китаю та Індії).
2. Конституційний устрій та політична система сучасних країн Сходу.
3. Політичні партії, виборчі системи та вибори.
4. Зовнішня політика країн Сходу на сучасному етапі.
5. Особливості сучасної політичної ситуації в країнах Сходу.

Практичні завдання:

1. Робота в малих групах.
 - 1) Кожна група обирає питання та готує доповідь-презентацію.
 - 2) Результати презентуються на практичному занятті, колективно обговорюються, робляться висновки.
2. Робота в групі.

Дискусія щодо впливу політико-культурних особливостей країн Сходу на стан їх політичних систем.

Практичне заняття 8. Круглий стіл «Трансформація політичних систем та особливості політико-культурного розвитку країн Центрально-Східної Європи».

Питання для обговорення:

1. Особливості політичних систем країн Центрально-Східної Європи.
2. Рушійні сили та зміст соціально-політичних трансформацій у країнах Центрально-Східної Європи.
3. Еволюція партійних та виборчих систем у центрально- та східноєвропейських країнах.
4. Зовнішньополітичні пріоритети центрально- та центральноєвропейських країн упродовж кінця 1980 – 2020-х років.
5. Особливості сучасної політичної ситуації в країнах Центрально-Східної Європи.
6. Інтеграція країн регіонів до Європейського Союзу.

Практичні завдання:

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету:

- підготуватися до обговорювання питань теми;
- кожен здобувач готує презентацію-доповідь за однією із визначених проблем.

2. Робота в групі.

- обговорювання питань теми;
- обмін думками, ідеями, пропозиціями.

Методика проведення обговорювання:

- проводяться у формі обговорення визначених проблем;
- учасники виступають з доповідями (доповіді мають бути короткими, не більше 8-10 хвилин), потім проводиться їх обговорення;
- обговорення в рамках Круглого столу повинне носити конструктивний характер, не повинно зводитися, з одного боку, лише до звітів про виконану роботу, а з іншою, – лише до критичних виступів;
- обговорюване питання допускає різні думки і тлумачення, а також взаємні заперечення учасників;
- в результаті обговорення мають бути виявлені точки зору всіх учасників на дане питання;
- учасники мають рівні права і висловлюються в певному порядку;
- підсумковий висновок оголошується в кінці обговорення (дискусії), в нього вносяться доповнення, зміни, поправки.

Практичне заняття 9. Дискусія «Трансформація політичної системи: сучасний український досвід у європейському контексті».

Питання для обговорення:

1. Результати політичних трансформацій і демократизації в Україні на фоні центральноєвропейських тенденцій.
2. Конституційний устрій та політична система України.
3. Сучасний стан і перспективи розвитку партійної системи України.
4. Виборча система та вибори.
5. Особливості сучасної політичної ситуації.
6. Особливості інтеграції України до Європейського Союзу та вступу до НАТО.

Практичні завдання:

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми.
2. Робота в групі.

Дискусія щодо впровадження особливостей політичних систем країн Центрально-Східної Європи в політичну практику в Україні. Обмін думками.

РОЗДІЛ 2.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Самостійна робота здобувача вищої освіти – це активні форми індивідуальної і колективної діяльності, спрямовані на закріплення пройденого матеріалу, формування навичок аналітичної роботи та вміння на практиці реалізовувати отримані знання.

Основними завданнями самостійної роботи є:

- вдосконалення навичок ефективної самостійної пізнавальної діяльності з опрацювання та засвоєння навчального матеріалу з навчальної дисципліни;
- підвищення ефективності навчального процесу за допомогою організації позааудиторного навчання відповідно до особистих здібностей кожного здобувача вищої освіти;
- розвиток культури розумової праці, вмінням орієнтуватися у потоці наукової інформації, розвиток незалежності мислення, творчих здібностей, вмінь творчого застосування вже набутих знань, формування власного погляду на питання, що вивчаються;
- формування потреби до неперервної самоосвіти, самовдосконалення своїх знань, поширення кругобігу.

Змістовий модуль І. Теоретико-методологічні засади політичної компаративістики

Тема 1. Сучасна політична компаративістика.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Некласична кібернетика Н. Вінера та її роль у розвитку синергетики.
2. Політична герменевтика: аналіз підходів представників.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Визначте та охарактеризуйте як результати досліджень Н. Вінера вплинули на теоретико-методологічні підходи до досліджень у політичній науці.
2. Охарактеризуйте психологічну герменевтику В. Дільтея.
3. Охарактеризуйте онтологічну герменевтику М. Гайдегера.
4. Охарактеризуйте історичну герменевтику Г.-Г. Гадамера.
5. Охарактеризуйте політичну герменевтику П. Рікера.

Тема 2. Порівняльний метод в політичній науці.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Порівняння як метод аналізу.
2. Роль і значення Еванстоунського семінару в оновленні компаративного підходу в політології.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Вкажіть особливості застосування порівняння в політичній науці як методу аналізу.
2. Поясніть, чому Еванстонський семінар вважається початком нового етапу компаративно-політологічного підходу?
3. Проаналізуйте методологічні тези сформульовані на Еванстонському семінарі.

Тема 3. Методика порівняльного політологічного дослідження.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Організація порівняльного дослідження.
2. Види змішаних досліджень.
3. Типи дизайнів у «змішаних» дослідженнях.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Складіть схему кроків організації порівняльного дослідження у відповідності до теми власного дисертаційного дослідження.
2. Назвіть види змішаних досліджень.
3. Назвіть та охарактеризуйте типи дизайнів у «змішаних» дослідженнях (за Д. Морганом).

Змістовий модуль II. Порівняльний аналіз політичних систем

Тема 4. Європейський союз: політична система та інститути.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Пректи об'єднання Європи.
2. Реалізація ідеї об'єднання Європи (1945–1957 рр.).

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Перерахуйте та коротко охарактеризуйте основні проекти об'єднання Європи (до та після Другої світової війни).
2. Охарактеризуйте процес реалізації ідеї об'єднання Європи у період з 1945 по 1957 рр.

Тема 5. Особливості політичного розвитку та політичного устрою країн Західної Європи та США.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Індивідуалізм, різноманітність та консенсуальність у Великобританії.
2. Політична історія післявоєнної Німеччини.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Використовуючи компаративний метод визначте у чому полягає особливість індивідуалізму, різноманітності та консенсуальності у Великобританії в порівнянні з іншими країнами Західної Європи та США.

2. Назвіть та коротко охарактеризуйте етапи політичної історії післявоєнної Німеччини. У чому полягає її особливість у порівнянні з іншими країнами Західної Європи?

Тема 6. Особливості політичного розвитку та політичного устрою країн Південної Європи та Латинської Америки.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Вплив глобальної економічної кризи на процес розвитку Південній Європі.
2. Диференціювання країн Латинської Америки з погляду зрілості демократії.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Розгляньте процес модернізації багатьох політичних структур у країнах Південної Європи, який було здійснено в результаті глобальної економічної кризи.
2. Поясніть причину історичного відставання країн Південної Європи від передових країн Заходу.

Тема 7. Політико-інституційний устрій та особливості політико-культурного розвитку країн Сходу.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Механізми наступності та ротації вищого політичного керівництва КНР.
2. Елітарність індійської цивілізації.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Визначте механізми наступності та ротації вищого політичного керівництва КНР. Чи мають вони ще аналоги в інших країнах Сходу? Відповідь обґрунтуйте.
2. Розкрийте особливості елітарності індійської цивілізації та її наслідки для демократизації політичних інститутів країни.

Тема 8. Трансформація політичних систем та особливості політико-культурного розвитку країн Центрально-Східної Європи.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Особливості демократичних транзитів в країнах Центрально-Східної Європи.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Визначте чинники що вплинули на процес демократичних транзитів в країнах Центрально-Східної Європи. Розкрийте особливості цього транзиту у центрально- та східноєвропейських країнах.
2. Охарактеризуйте особливості демократичних переходів у країнах Вишеградської групи.
3. Косовський конфлікт і регіональні проблеми.

Тема 9. Трансформація політичної системи: сучасний український досвід у європейському контексті.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Політична культура України: історичний аспект.
2. Аналіз політики Європейського Союзу щодо України.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізуйте еволюцію політики Європейського Союзу щодо України.
2. Визначте особливості політичної культури історичної України та характер впливу на її сучасний стан. Охарактеризуйте її сучасний стан та перспективи демократизації на шляху до ЄС.

РОЗДІЛ 3.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ

Індивідуальні навчально-дослідні завдання (далі ІНДЗ) є однією з форм освітнього процесу, що виконуються під час позааудиторної самостійної роботи. ІНДЗ виконуються здобувачами третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти самостійно з одержанням необхідних консультацій з боку викладача.

ІНДЗ з навчальної дисципліни «Політична компаративістика» є дослідницький проєкт (у відповідності до теми дисертаційного дослідження).

Здобувачі вищої освіти самостійно обирають тематику дослідження та методологічний інструментарій. Тематика може бути пов'язана з науковими інтересами аспіранта чи проблематикою його дисертаційного дослідження. У межах дослідницької процедури аспіранти можуть імпровізувати та експериментувати з методологічними прийомами. Загальна вимога при цьому полягає в чіткому обґрунтуванні актуальності теми і придатності обраної стратегії для вирішення наукової проблеми або проблемної ситуації у реальному політичному житті.

ІНДЗ виконуються у вигляді письмової роботи, обсяг якої не обмежується. Робота повинна мати чітку структуру, формулювання ключової проблеми, короткий огляд літератури. Вона має спиратися на новітні науково-методологічні досягнення зарубіжного й вітчизняного суспільствознавства і містити самостійно сформульовані висновки та узагальнення. При оформленні цього різновиду творчої роботи треба дотримуватися усіх вимог щодо наукових статей (тез). Результати виконання ІНДЗ можуть бути викладені на одному з семінарських занять. Під час усного виступу презентація дослідницького проєкту не повинна перебільшувати 7-10 хвилин, доповідь має бути чітко структурованою і доступно викладеною.

РОЗДІЛ 4. КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Питання до самоконтролю

1. Визначте природу і завдання компаративного підходу в політичній науці.
2. Вкажіть нові виклики для порівняльних досліджень.
3. Назвіть нові парадигми в сучасній політичній компаративістиці.
4. Розкрийте сутність і специфіку синергетичного підходу до аналізу соціально-політичних систем.
5. Вкажіть дослідницькі підходи в рамках герменевтики.
6. Охарактеризуйте політичну герменевтику П. Рікера.
7. Визначте проблеми і перспективи розвитку сучасної політичної герменевтики.
8. Значення політичної компаративістики для розуміння політичних реалій сучасності.
9. Вкажіть особливостей порівняльного методу.
10. Вкажіть особливості використання порівняльного методу в політологічному дослідженні.
11. Назвіть основні вимоги, що ставляться до порівняльної методології у політологічних дослідженнях.
12. Розкрийте суть кількісних методів. Які їх переваги та недоліки?
13. Назвіть основні переваги та недоліки якісних методів.
14. У чому різниця між якісними та кількісними методами?
15. Розкрийте суть змішаних методів досліджень.
16. Наведіть аргументи які доводять користь використання змішаних методів.
17. Визначте формати поєднання кількісних і якісних підходів у рамках використання змішаних методів.
18. Розкрийте сутність компаративно-політичного дослідження.
19. Назвіть типи порівняльних досліджень, що можуть використовуватися в політології, визначте їх особливості.
20. Визначте загальні риси сучасного стану компаративно-політологічного підходу.
21. Назвіть види порівняльних досліджень, що можуть використовуватися в політології, визначте їх особливості.
22. Визначте особливості дизайну порівняльного дослідження. Що можна порівняти?
23. Розкрийте особливості дизайну найбільш схожих та найрізноманітніших систем.
24. Назвіть критерії що дозволяють вважати Європейський Союз політичною системою?
25. Опишіть основні політичні функції ЄС.
26. Визначте особливості формування зовнішньої політики Європейського Союзу.

27. Які зміни вніс у функціонування Європейського Союзу Лісабонський договір?
28. Перерахуйте основні інститути Європейського Союзу та охарактеризуйте їх.
29. Назвіть основні характеристики Вестмінстерської моделі демократії.
30. Охарактеризуйте політичну культуру Великобританії.
31. Назвіть основні характеристики Британської політичної традиції.
32. Яку роль грають партії у політичному процесі Німеччини?
33. Визначте основні особливості німецького федералізму.
34. Розкрийте особливості політичної культури Німеччини.
35. Визначте специфіку напівпрезидентської системи у Франції.
36. Назвіть інституційні причини співіснування у Франції.
37. Опишіть вплив електоральної системи Франції на її партійну систему.
38. Вкажіть специфіку політичної традиції США.
39. У чому проявляється система поділу влади у США?
40. Назвіть чинники що вплинули на становлення та еволюцію партійної системи США.
41. Розкрийте особливості американського федералізму.
42. Поясніть причину історичного відставання країн Південної Європи від передових країн Заходу.
43. Вкажіть відмінність латинсько-католицької традиції від північноєвропейської та англо-американської.
44. Поясніть специфіку іспанського демократичного транзиту.
45. Як вплинула глобальна економічна криза на політичний розвиток та політичні системи країн Південної Європи?
46. Охарактеризуйте політичну систему сучасних країн Латинської Америки.
47. Охарактеризуйте партійні системи в країнах Південної Європи та Латинської Америки.
48. Розкрийте особливості сучасної політичної ситуації в країнах Південної Європи та Латинської Америки.
49. Розкрийте особливості партократичних режимів КНР та Тайваню в історичній ретроспективі.
50. Який вплив на політичний розвиток Китаю справила культурна революція?
51. Визначте роль колонізаторів у затвердженні демократичної системи в Індії.
52. Покажіть специфічність умов функціонування демократичної системи в Індії.
53. Вкажіть специфіку політичної культури Індії.
54. Покажіть ознаки еволюції від домінантно-партійної системи до двопартійної системи в Індії.
55. Вкажіть, як клімат вплинув на складання політичної культури Японії?
56. Визначте роль імператора у політичній системі Японії.
57. Охарактеризуйте конституційний устрій та політична система сучасних країн Сходу.

58. Розкрийте особливості сучасної політичної ситуації в країнах Західної Європи та США.
59. Назвіть рушійні сили соціально-політичних трансформацій у країнах Центрально-Східної Європи.
60. Розкрийте зміст соціально-політичних трансформацій у країнах Центрально-Східної Європи.
61. Назвіть об'єктивні чинники, що істотно впливають на траєкторію посткомуністичної трансформації країн Центрально-Східної Європи.
62. Порівняйте основні повноваження президента та парламенту у центрально- та східноєвропейських країнах.
63. Вкажіть тип політичних систем до яких належать країни Центрально-Східної Європи.

Питання для підготовки до екзамену

1. Історія компаративного підходу в політичній науці.
2. Сутнісні характеристики компаративно-політологічного підходу.
3. Сучасні компаративно-політологічні дослідження (90-ті рр. XX ст. – поч. XXI ст.): Дж. Сарторі, А. Лійпгарт, П. Шаран.
4. Предметне поле політичної компаративістики в сучасний період.
5. Методологічний потенціал синергетики у політичній науці.
6. Проблеми і перспективи розвитку сучасної політичної герменевтики.
7. Нові методологічні можливості політичної компаративістики.
8. Значення політичної компаративістики для розуміння політичних реалій сучасності.
9. Особливість політико-компаративного методу.
10. Роль і значення Еванстоунського семінару в оновленні компаративного підходу в політології.
11. Методи дослідження Дж. Мілля.
12. Кількісні методи політико-компаративних досліджень.
13. Якісний порівняльний аналіз політико-компаративних досліджень.
14. Змішані методи політико-компаративних досліджень.
15. Основні методологічні проблеми політичної компаративістики.
16. Види сучасних компаративних досліджень.
17. Регіональне і глобальне порівняння.
18. Кроснаціональний метод порівняння. Національна держава як об'єкт порівняння.
19. Крос-темпоральний аналіз.
20. Рівні політико-компаративного аналізу.
21. Дизайни порівняльних досліджень.
22. Організація та етапи порівняльного дослідження.

23. Європейський Союз – політична система нового типу.
24. Особливості політичної системи ЄС. Основні політичні функції ЄС.
25. Реалізація ідеї об'єднання Європи (1945–1957 рр.).
26. Історія європейської інтеграції: основні віхи.
27. Лісабонський договір (2007 р.) та його значення для розвитку інституційної системи Європейського Союзу.
28. Особливості формування зовнішньої політики Європейського Союзу.
29. Основні інститути Європейського Союзу та їх характеристика.
30. Історичні чинники становлення політичних систем країн Західної Європи (Великобританії, Франції та Німеччини) та США.
31. Особливості політичної культури країн Західної Європи (Великобританії, Франції та Німеччини) та США.
32. Конституційний устрій та політична система сучасних країн Західної Європи (Великобританії, Франції та Німеччини) та США.
33. Англо-саксонська та континентально-європейська політичні системи.
34. Партиїні системи в країнах Західної Європи (Великобританії, Франції та Німеччини) та США.
35. Виборчі системи та вибори в країнах Західної Європи (Великобританії, Франції та Німеччини) та США.
36. Особливості сучасної політичної ситуації в країнах Західної Європи (Великобританії, Франції та Німеччини) та США.
37. Історичні чинники становлення політичних систем країн Південної Європи (Іспанії, Італії та Греції) та Латинської Америки (Мексика, Бразилія).
38. Особливості політичної культури країн Південної Європи (Іспанії, Італії та Греції) та Латинської Америки (Мексика, Бразилія).
39. Специфіка конституційного устрою країн Південної Європи (Іспанії, Італії та Греції) та Латинської Америки (Мексика, Бразилія).
40. Тип політичної системи країн Південної Європи (Іспанії, Італії та Греції) та Латинської Америки (Мексика, Бразилія).
41. Сучасні партійні системи в країнах Південної Європи (Іспанії, Італії та Греції) та Латинської Америки (Мексика, Бразилія).
42. Взаємодія центру та регіонів в країнах Південної Європи (Іспанії, Італії та Греції) та Латинської Америки (Мексика, Бразилія).
43. Особливості сучасної політичної ситуації в країнах Південної Європи (Іспанії, Італії та Греції) та Латинської Америки (Мексика, Бразилія).
44. Історичні і політико-культурні особливості країн Сходу (Японія, Китай та Індія).
45. Специфіка конституційного устрою сучасних країн Сходу (Японія, Китай та Індія).
46. Політична система сучасних країн Сходу (Японія, Китай та Індія).
47. Механізми наступності та ротації вищого політичного керівництва КНР.

- 48.Партійні системи країн Сходу (Японія, Китай та Індія).
- 49.Моделі виборчих систем країн Сходу (Японія, Китай та Індія).
- 50.Зовнішня політика країн Сходу (Японія, Китай та Індія) на сучасному етапі.
- 51.Особливості сучасної політичної ситуації в країнах Сходу.
- 52.Особливості історичного та соціокультурного розвитку політичних систем країн Центрально-Східної Європи (Латвія, Литва, Естонія, Польща, Угорщина, Чехія та Словаччина).
- 53.Процеси політичної трансформації у країнах Центрально-Східної Європи.
- 54.Рушійні сили та зміст соціально-політичних трансформацій у країнах Центрально-Східної Європи.
- 55.Оцінка рівня демократичності трансформацій у країнах Центрально-Східної Європи.
- 56.Політична система сучасних країн Центрально-Східної Європи.
- 57.Партійні системи країн Центрально-Східної Європи.
- 58.Моделі виборчих систем країн Центрально-Східної Європи.
- 59.Особливості сучасної політичної ситуації в країнах Центрально-Східної Європи.
- 60.Інтеграція центрально- та східноєвропейських країн до Європейського Союзу.

РОЗДІЛ 5. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні завдання	0 балів	Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти не володіє навчальним матеріалом, не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань або здобувач відмовляється від відповіді чи відсутній.
	1 бал	Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти виявляє суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому принципові помилки.
	2 бали	Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти активно працює на практичному занятті. Відповіді на запитання майже повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання але здобувач припускає 1-2 помилки у визначеннях, які сам же виправляє; мають місце деякі недоліки у послідовності, логічності чи аргументованості відповіді, у той же час здобувач демонструє вміння аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати, проте подекуди може припускатися незначні помилки та недостатні знання літературних джерел.
	3 бали	Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти активно працює на практичному занятті. Вільно володіє програмним матеріалом, демонструє розуміння та засвоєння матеріалу, набуті навички та вміння самостійно опрацьовувати матеріал, вести пошук необхідної наукової інформації, ставити і розв'язувати наукові проблеми, розмірковувати, робити власні висновки. Вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми, теми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей; активно, дуже добре працює в парі/групі/команді; здатний публічно представити матеріал у вигляді презентації,

		відповідей на запитання тощо. Відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання.
Самостійна робота	0 балів	Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти виконує менше 50% видів практичних завдань і самостійної роботи. Виконання завдань характеризується помилками суттєвого характеру.
	1 бал	Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти виконує всі види практичних завдань і самостійної роботи. Вміє застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань у стандартних ситуаціях. Самостійно виконує практичні завдання відповідно до методичних рекомендацій. Виконання завдань характеризується повнотою з декількома помилками не суттєвого характеру.
	2 бали	Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти виконує всі види практичних завдань і самостійної роботи. Вміє застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань. Бездоганно, творчо розв'язує типові, комбіновані й нестандартні задачі різними способами, здатний проаналізувати й узагальнити отриманий результат. Вміє самостійно опрацювати матеріал, вести пошук необхідної наукової інформації, зокрема й електронної, аналізувати й передавати її.
Індивідуальне науково-дослідне завдання (дослідницький проєкт)	0 балів	Проєкт не якісний, тема не розкрита, не вірно визначені об'єкт, предмет і гіпотеза дослідження, метод не відповідає тематиці та поставленій задачі, теоретичний аналіз відсутній, автор(ка) не в змозі презентувати матеріал в аудиторії. Проєкт не зараховується тому що є плагіатом або запозичена з мережі Інтернет.
	1-4 бали	Проєкт не дуже якісний, не опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал представлений фрагментовано, у висновку сформульовані загальні висновки, або вони взагалі відсутні, тема не розкрита, робота не відповідає обсягу, її оформлення не відповідає вимогам. Автор(ка) не може презентувати матеріал в аудиторії, не може відповісти на питання від аудиторії.
	5-8 балів	Проєкт задовільний, загалом відповідає вимогам, проте не опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз

		дано описово, змістовний матеріал представлений схематично, у висновку сформульовані загальні висновки, які є самостійними але не мають ознаки новизни, тема розкрита не повністю, частина значимої інформації відсутня. Автор(ка) не впевнено презентує матеріал в аудиторії, губиться у відповідях на питання від аудиторії.
	9-12 балів	Проект якісний із незначними порушеннями, опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз містить неточності, але усно автор(ка) у поясненні матеріалу впевнено виправляє їх, змістовний матеріал представлений гідно, у висновку сформульовані загальні висновки, які є самостійними та носять ознаки новизни, тема в цілому розкрита. Автор(ка) може презентувати матеріал в аудиторії але не впевнено відповідає на питання від аудиторії.
	13-16 балів	Проект якісний, актуальність теми повністю розкрита із зазначенням невіршених раніше аспектів, правильно визначені об'єкт і предмет власного дослідження, метод відповідає тематиці та поставленій задачі, теоретичний аналіз проблеми, що досліджується повноцінний та ґрунтовний, у висновках сформульовані розгорнуті самостійні результати, які містять ознаки новизни. Автор(ка) вільно презентує матеріал в аудиторії, впевнено відповідає на питання від аудиторії але подекуди може припускатися незначних помилок.
	17-20 балів	Проект якісний, актуальність теми повністю розкрита із зазначенням невіршених раніше аспектів, правильно визначені об'єкт, предмет і гіпотеза дослідження, метод відповідає тематиці та поставленій задачі, здійснено повноцінний аналіз проблеми, що досліджується, її всебічне висвітлення, у висновку сформульовані розгорнуті висновки, які є самостійними, оригінальними та свідчать про новизну, тема повністю розкрита, в роботі присутня оригінальна ідея аналізу або структурування матеріалу. Тема повністю розкрита, дотримана структура написання наукових робіт такого типу. Автор(ка) вільно презентує матеріал в аудиторії, впевнено відповідає на питання від аудиторії, відповіді ґрунтовні, підкріплені

		фактичними доказами. Оцінка нижче 20 балів обґрунтовується тим, що має місце невелика кількість неточностей у розкритті теоретичних питань, оформлені презентації.
Підсумковий тест (письмовий / електронний)	0-15 балів	Робота складається з 15 тестових питань, кожне з яких має лише одну правильну відповідь, що оцінюється в 1 бал.

Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен)

Для навчальної дисципліни «Політична компаративістика», яка за навчальним планом передбачає підсумковий контроль у формі екзамену, відводиться 20 балів. Накопичені здобувачем бали під час вивчення навчальної дисципліни не анулюються, а сумуються. Оцінка за екзамен не може бути меншою за кількість накопичених ним балів.

Бали	Критерії
0 балів	Здобувачі третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти не відповідає на запитання.
1-5 балів	Здобувачі третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти надає неповні, невпевнені відповіді на запитання. Відповіді на запитання формальні, книжкові, не підкріплені фактичними доказами. Використовує елементарні прийоми виконання практичного завдання, допускає, при цьому, суттєві помилки.
6-10 балів	Здобувачі третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти на загалом правильні відповіді на запитання, але наявні суттєві помилки в визначеннях. Здобувач намагається робити власні висновки, наводить недоцільні теоретичні та фактичні докази щодо підкріплення. Використовує типові прийоми виконання практичного завдання, допускає, при цьому, не суттєві помилки.
11-15 балів	Здобувачі третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти надає відповіді на запитання в цілому правильні, але припускається не суттєвих помилок у визначеннях. Здобувач робить власні висновки, наводить теоретичні та фактичні докази щодо їх підкріплення, виконує практичне завдання з незначними огріхами.
16-20 балів	Здобувачі третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти надає відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані. Здобувач уміє розмірковувати, робити власні висновки, які підкріплює теоретичними та фактичними доказами, творчо виконує практичне завдання.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90-100 А)	Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти демонструє міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях; реалізує теоретичні положення навчальної дисципліни виконуючи практичні завдання у сфері політичної компаративістики. Здобувач демонструє ґрунтовні знання наукових понять, категорій та основних теоретико-методологічних підходів політичної компаративістики, методів, стратегій та методики проведення порівняльного політологічного дослідження. На високому рівні визначає засади порівняльного аналізу політичної системи суспільства та її складових, особливості реалізації влади у різних політичних системах, особливості глобальних та національних політичних процесів сучасності. На поглибленому рівні знає теорію та методологію порівняльного дослідження політичних систем, режимів, партійних систем, електоральних норм та практик, політичних культур. Усі відповіді повні, логічні й обґрунтовані. На високому рівні оперує і володіє категорійно-понятійним та аналітично-дослідницьким апаратом політичної компаративістики, універсальними навичками дослідника, зокрема проведення порівняльного політологічного дослідження, презентації його результатів у професійному середовищі через сучасні форми наукової комунікації; вміє використовувати методологічний та методичний інструментарій даної субдисципліни політичної науки у процесі політичних досліджень, застосовувати широкий спектр політологічних понять, теорій і методів до аналізу загальних та специфічних тенденцій функціонування політичних систем та їх складових, до певного історичного або сучасного контексту. Виявляє вміння комплексно розуміти особливості реалізації влади у різних політичних системах; використовувати сучасні політологічні теорії, концепти та методи аналізу політики, сучасних політичних систем та інших об'єктів політико-компаративного дослідження на місцевому, національному, європейському та міжнародному рівні; виявляти, формалізувати, ставити та розв'язувати комплексні проблеми в професійній сфері та дослідницько-інноваційній діяльності у політичній науці і практиці; самостійно аналізувати і пояснювати шляхом використання результатів порівняльних досліджень зміст, суть

	політичних явищ і процесів, які відбуваються у світі та в окремих країнах. При виконанні практичних завдань проявляє вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в обговорення, відстоює власну точку зору в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни, або тим, що здобувач проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань.
Добре (82-89 В)	Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти демонструє знання, володіння матеріалом в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач у сфері політичної компаративістики, але припускається несуттєвих помилок. Має достатні знання наукових понять, категорій та основних теоретико-методологічних підходів політичної компаративістики, методів, стратегій та методики проведення порівняльного політологічного дослідження. Обізнаний про засади порівняльного аналізу політичної системи суспільства та її складових, особливості реалізації влади у різних політичних системах, особливості глобальних та національних політичних процесів сучасності. На достатньому рівні знає теорію та методологію порівняльного дослідження політичних систем, режимів, партійних систем, електоральних норм та практик, політичних культур. Усні відповіді повні, логічні, натомість не завжди обґрунтовані. На достатньому рівні оперує і володіє категорійно-понятійним та аналітично-дослідницьким апаратом політичної компаративістики, універсальними навичками дослідника, зокрема проведення порівняльного політологічного дослідження, презентації його результатів у професійному середовищі через сучасні форми наукової комунікації, проте подекуди не може раціонально використовувати методологічний та методичний інструментарій даної субдисципліни політичної науки у процесі політичних досліджень. Достатньо усвідомлено застосовує широкий спектр політологічних понять, теорій і методів до аналізу загальних та специфічних тенденцій функціонування політичних систем та їх складових, до певного історичного або сучасного контексту. У цілому вміє комплексно розуміти особливості реалізації влади у різних політичних системах; використовувати сучасні політологічні теорії, концепти

	та методи аналізу політики, сучасних політичних систем та інших об'єктів політико-компаративного дослідження на місцевому, національному, європейському та міжнародному рівні; виявляти, формалізувати, ставити та розв'язувати комплексні проблеми в професійній сфері та дослідницько-інноваційній діяльності у політичній науці і практиці; самостійно аналізувати і пояснювати шляхом використання результатів порівняльних досліджень зміст, суть політичних явищ і процесів, які відбуваються у світі та в окремих країнах, однак потребує незначної допомоги з боку викладача. При виконанні практичних завдань, здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною.
Добре (74-81 С)	Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти на достатньому рівні володіє навчальним матеріалом, знає основні теоретичні положення, що відповідають програмі навчальної дисципліни, аналізує можливі практичні ситуації та вирішує їх, але припускається помилок які усуває за підтримки з боку викладача або однокурсників. Має знання наукових понять, категорій та основних теоретико-методологічних підходів політичної компаративістики. У визначенні методів, стратегій та методики проведення порівняльного політологічного дослідження припускається певних помилок. Визначення засад порівняльного аналізу політичної системи суспільства та її складових, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, особливостей глобальних та національних політичних процесів сучасності, знання теорії та методології порівняльного дослідження політичних систем, режимів, партійних систем, електоральних норм та практик, політичних культур викликає певні труднощі. Усні відповіді цілком логічні, натомість не завжди повні й обґрунтовані. На середньому рівні оперує і володіє категорійно-понятійним та аналітично-дослідницьким апаратом політичної компаративістики, універсальними навичками дослідника, зокрема проведення порівняльного політологічного дослідження, презентації його результатів у професійному середовищі через сучасні форми наукової комунікації. Не завжди вміє використовувати методологічний та методичний інструментарій даної субдисципліни політичної науки у процесі політичних досліджень. Не завжди може застосовувати широкий спектр політологічних понять, теорій і методів до аналізу загальних та специфічних тенденцій функціонування політичних систем та їх складових, до певного історичного або сучасного

	контексту. Здатний комплексно розуміти особливості реалізації влади у різних політичних системах; використовувати сучасні політологічні теорії, концепти та методи аналізу політики, сучасних політичних систем та інших об'єктів політико-компаративного дослідження на місцевому, національному, європейському та міжнародному рівні, однак не завжди вміє виявляти, формалізувати, ставити та розв'язувати комплексні проблеми в професійній сфері та дослідницько-інноваційній діяльності у політичній науці і практиці; самостійно аналізувати і пояснювати шляхом використання результатів порівняльних досліджень зміст, суть політичних явищ і процесів, які відбуваються у світі та в окремих країнах та потребує незначної допомоги з боку викладача. Помилки у відповідях не є системними, впевнено працює за алгоритмом.
Задовільно (64-73 D)	Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти розуміє основні положення навчальної дисципліни, котрі є визначальними і орієнтується у напрямі вирішення практичних завдань, однак має недостатні знання наукових понять, категорій та основних теоретико-методологічних підходів політичної компаративістики. У визначенні методів, стратегій та методики проведення порівняльного політологічного дослідження припускається значних помилок. Визначення засад порівняльного аналізу політичної системи суспільства та її складових, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, особливостей глобальних та національних політичних процесів сучасності викликає труднощі. На задовільному рівні знає теорії та методології порівняльного дослідження політичних систем, режимів, партійних систем, електоральних норм та практик, політичних культур. Усні відповіді не повні, здобувач ускладнюється в їх обґрунтуванні. На задовільному рівні оперує і володіє категорійно-понятійним та аналітично-дослідницьким апаратом політичної компаративістики, універсальними навичками дослідника, зокрема проведення порівняльного політологічного дослідження, презентації його результатів у професійному середовищі через сучасні форми наукової комунікації. Не завжди вміє використовувати методологічний та методичний інструментарій даної субдисципліни політичної науки у процесі політичних досліджень. Не завжди виявляє вміння застосовувати широкий спектр політологічних понять, теорій і методів до аналізу загальних та специфічних тенденцій функціонування політичних систем та їх складових, до певного

	історичного або сучасного контексту. Загалом здатний комплексно розуміти особливості реалізації влади у різних політичних системах; використовувати сучасні політологічні теорії, концепти та методи аналізу політики, сучасних політичних систем та інших об'єктів політико-компаративного дослідження на місцевому, національному, європейському та міжнародному рівні, проте у виявленні, формалізовані, постановці та розв'язанні комплексних проблем в професійній сфері та дослідницько-інноваційній діяльності у політичній науці і практиці; самостійному аналізу і поясненні шляхом використання результатів порівняльних досліджень змісту, сутності політичних явищ і процесів, які відбуваються у світі та в окремих країнах потребує значної допомоги. Здобувач розуміє практичні завдання, має пропозиції щодо напрямку їх вирішення. Самостійно вирішує завдання за зразком, допускає значну кількість неточностей, помилок, котрі усуває під керівництвом викладача, підтримки з боку однокурсників.
Задовільно (60-63 E)	Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти поверхнево опанував навчальний зміст, передбачений програмою навчальної дисципліни, володіє основними положеннями на мінімально допустимому рівні. Знання щодо основних положень політичної компаративістики несистемні, фрагментарні. На репродуктивному рівні має знання наукових понять, категорій та основних теоретико-методологічних підходів політичної компаративістики. У визначенні методів, стратегій та методики проведення порівняльного політологічного дослідження припускається суттєвих помилок. Визначення засад порівняльного аналізу політичної системи суспільства та її складових, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, особливостей глобальних та національних політичних процесів сучасності викликає значні труднощі. На низькому рівні знає теорії та методології порівняльного дослідження політичних систем, режимів, партійних систем, електоральних норм та практик, політичних культур. Усні відповіді не повні й не обґрунтовані. На низькому рівні оперує і володіє категорійно-понятійним та аналітично-дослідницьким апаратом політичної компаративістики, універсальними навичками дослідника, зокрема проведення порівняльного політологічного дослідження, презентації його результатів у професійному середовищі через сучасні форми наукової комунікації. На низькому рівні володіє вміннями використовувати методологічний та методичний

	інструментарій даної субдисципліни політичної науки у процесі політичних досліджень. Не завжди доцільно може застосувати широкий спектр політологічних понять, теорій і методів до аналізу загальних та специфічних тенденцій функціонування політичних систем та їх складових, до певного історичного або сучасного контексту. Виявляє часткові вміння комплексного розуміння особливостей реалізації влади у різних політичних системах; використовувати сучасні політологічні теорії, концепти та методи аналізу політики, сучасних політичних систем та інших об'єктів політико-компаративного дослідження на місцевому, національному, європейському та міжнародному рівні. Має значні труднощі у виявленні, формалізовані, постановці та розв'язанні комплексних проблем в професійній сфері та дослідницько-інноваційній діяльності у політичній науці і практиці; самостійному аналізу і поясненні шляхом використання результатів порівняльних досліджень змісту, сутності політичних явищ і процесів, які відбуваються у світі та в окремих країнах. Виконання практичних завдань, формалізоване: є відповідність алгоритму, виконує практичні завдання за підтримки з боку викладача зі значними труднощами; відсутнє глибоке розуміння матеріалу.
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти має фрагментарні знання, опанувавши менше половини обсягу навчального змісту, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Відсутнє цілісне усвідомлення навчального матеріалу. Має фрагментарні знання наукових понять, категорій та основних теоретико-методологічних підходів політичної компаративістики, методів, стратегій та методики проведення порівняльного політологічного дослідження. У визначенні засад порівняльного аналізу політичної системи суспільства та її складових, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, особливостей глобальних та національних політичних процесів сучасності припускається грубих помилок. Не володіє знаннями щодо теорії та методології порівняльного дослідження політичних систем, режимів, партійних систем, електоральних норм та практик, політичних культур. Усні відповіді часткові, не обґрунтовані. Не оперує і не володіє категорійно-понятійним та аналітично-дослідницьким апаратом політичної компаративістики, універсальними навичками дослідника, зокрема проведення порівняльного політологічного дослідження, презентації його результатів у професійному середовищі через сучасні форми наукової комунікації. Не вміє використовувати методологічний та

	методичний інструментарій даної субдисципліни політичної науки у процесі політичних досліджень. Не виявляє здатності застосувати широкий спектр політологічних понять, теорій і методів до аналізу загальних та специфічних тенденцій функціонування політичних систем та їх складових, до певного історичного або сучасного контексту. Епізодично виявляє вміння комплексного розуміння особливостей реалізації влади у різних політичних системах; використовувати сучасні політологічні теорії, концепти та методи аналізу політики, сучасних політичних систем та інших об'єктів політико-компаративного дослідження на місцевому, національному, європейському та міжнародному рівні. Не вміє виявляти, формалізувати, ставити та розв'язувати комплексні проблеми в професійній сфері та дослідницько-інноваційній діяльності у політичній науці і практиці; самостійно аналізувати і пояснювати шляхом використання результатів порівняльних досліджень зміст, сутність політичних явищ і процесів, які відбуваються у світі та в окремих країнах. Здобувач працює пасивно, практичні завдання виконує переважно з помилками, виправляє помилки лише при виконанні нескладних практичних завдань. Здобувач допускається до повторного складання екзамену.
Незадовільно (0-34 F)	Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти не виконує вимоги програми навчальної дисципліни: не сформовані знання, уміння та навички. Здобувач повністю не володіє навчальним матеріалом з курсу порівняльна компаративістика, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача. Не усвідомлює мету навчальної діяльності. У результаті освоєння навчальної дисципліни здобувач демонструє незадовільний рівень сформованості компетентностей, зокрема відсутність здатності до застосування знання наукових понять, категорій та основних теоретико-методологічних підходів політичної компаративістики, методів, стратегій та методики проведення порівняльного політологічного дослідження; визначення засад порівняльного аналізу політичної системи суспільства та її складових, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, особливостей глобальних та національних політичних процесів сучасності; не володіє знаннями щодо теорії та методології порівняльного дослідження політичних систем, режимів, партійних систем, електоральних норм та практик, політичних культур; не здатен володіти універсальними навичками

	дослідника, зокрема проведення порівняльного політологічного дослідження , презентації його результатів у професійному середовищі через сучасні форми наукової комунікації; використовувати методологічний та методичний інструментарій даної субдисципліни політичної науки у процесі політичних досліджень; використовувати сучасні політологічні теорії, концепти та методи аналізу політики, сучасних політичних систем та інших об'єктів політико-компаративного дослідження на місцевому, національному, європейському та міжнародному рівні; виявляти, формалізувати, ставити та розв'язувати комплексні проблеми в професійній сфері та дослідницько-інноваційній діяльності у політичній науці і практиці; самостійно аналізувати і пояснювати шляхом використання результатів порівняльних досліджень зміст, сутність політичних явищ і процесів, які відбуваються у світі та в окремих країнах. Здобувач не допускається до екзамену та проходить повторне вивчення дисципліни.

Розподіл балів, які отримують аспіранти за результатами поточного і підсумкового контролю (екзамен)

Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота, тестування)			ІНДЗ	Екзамен	Сума
Теми	Бали	Разом	0–20	0–20	0–100
Тема 1	0–5	0–60			
Тема 2	0–5				
Тема 3	0–5				
Тема 4	0–5				
Тема 5	0–5				
Тема 6	0–5				
Тема 7	0–5				
Тема 8	0–5				
Тема 9	0–5				
Тестування	0–15				

Шкала оцінювання за всіма видами контролю:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	

64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Гелей С. Д., Рутар С. М. Політико-правові системи світу : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2020. 346 с.
2. Європейська інтеграція : навч. посіб. / М. І. Макаренко, Л. І. Хомутенко, І. І. Д'яконова та ін. ; за ред. М. І. Макаренко, Л. І. Хомутенко. Київ : «Центр учбової літератури», 2018. 344 с.
3. Історія політичної думки : підручник ; у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми ; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, І. Ю. Вільчинська та ін.]; 2-е вид., перероб. і доп. Львів : «Новий Світ–2000», 2017. Т.2.: XX – початок XXI ст. 598 с. URL: https://shron3.chtyvo.org.ua/Avtorskyi_kolektyv/Istoriia_politychnoi_dumky_pidruc_hnyk_u_2-kh_t_Tom_2_XX_pochatok_XXI_st.pdf
4. Кириченко В. М., Кириченко Ю. В., Соколенко Ю. М. Політико-правова система України : підручник / за загл. ред. В. М. Кириченка. Київ : ЦУЛ, 2020. 304 с.
5. Політологія : підручник / М. П. Требін, Л. М. Герасіна, І. О. Поліщук, О. М. Сахань ; за ред. М. П. Требіна. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2018. 462 с.
6. Прокопенко Л. Л., Рудік О. М., Рудік Н. М. Інституційна система ЄС : навч. посіб. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. 220 с.

Додаткова література

1. Бусленко В. В. Взаємовідносини влади та опозиції в державах Вишеградської групи : монографія. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2019. 320 с.
2. Гедікова Н. П. Децентралізація та реформування місцевого самоврядування в сучасній Україні на основі досвіду Польщі. *Політикус*. 2020. № 3. С. 13–18.
3. Гедікова Н. П. Сучасний етап державотворення в Україні: досягнення та перспективи розвитку. *Політикус*. 2018. № 5-6. С. 46–50.
4. Герасіна Л. М. Модернізація політичної системи Японії: від мілітаризації до неоліберальної демократії. *Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2021. Т. 3. № 50. С. 129–138. URL: <https://doi.org/10.21564/2663-5704.50.235091>
5. Долженков О. О. Методологічні проблеми порівняльного аналізу політичних інститутів та процесів. *Політичне життя*. 2022. № 2. С. 70–77. URL: <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/12176>
6. Кармазіна М., Бевз Т., Ротар Н. Регіональні політичні режими в Україні: підстави формування, специфіка функціонування, особливості трансформації. Київ : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2018. 248 с.
7. Климончук В., Арделі О. Демократичні трансформації у посткомуністичних країнах Центрально-Східної Європи: інституційний вимір. *Вісник Прикарпатського університету*. Політологія. 2019. Вип. 13. С. 302–309.

8. Кобильник В. Вплив глобалізаційних процесів на розвиток політичної компаративістики. *Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2023. Т. 2. № 57. С. 118–127. URL: <http://fil.nlu.edu.ua/article/view/276676>
9. Кризи політичного розвитку в Україні: причини, зміст і способи нівелювання : монографія / авт. кол.: Г. І. Зеленько (керівник, наук. ред.), Р. В. Балабан, С. Г. Брехаря, Л. Л. Кияниця, О. Ю. Кондратенко, Н. В. Кононенко, Т. М. Ляшенко. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 352 с.
10. Липовська Н. А., Письменний І. В. Публічна політика : навч. посіб. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. 104 с. URL: http://www.dridu.dp.ua/biblioteka/doc/Publiczna_polityka.pdf
11. Литвин В. Атрибути та різновиди напівпрезидентської системи правління в Європі: інституційно-процесуальний і політично-поведінковий аспекти : монографія. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2018. 636 с.
12. Масик Ю. Етапи процесу євроінтеграції країн Балтії: досвід для України. *Вісник НТУУ «КПІ»*. Політологія. Соціологія. Право. 2020. Вип. 2(46). С. 22–27. URL: <http://visnyk-psp.kpi.ua/issue/view/13776>
13. Особливості суспільно-політичної модернізації країн пострадянського простору : монографія / за ред. А. Г. Бульвінського. Київ : ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2017. 288 с.
14. Парти́йна система України після 2019 року: ключові особливості та перспективи подальшого розвитку / Ю. Якименко (шеф-редактор), В. Замятін (керівник проекту), А. Биченко, М. Міщенко, О. Розумний, А. Стецьків. Київ : Центр Разумкова. 2020. 104 с. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_part_sistem.pdf
15. Переформатування європейської інтеграції: можливості і ризики для асоціації Україна-ЄС / В. Сіденко (керівник проекту) та ін. Київ : Заповіт, 2018. 214 с.
16. Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи : підручник : у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми ; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко та ін.]. Львів : «Новий Світ-2000», 2016. Т. 1. 516 с. URL: https://shron3.chtyvo.org.ua/Avtorskyi_kolektyv/Politychna_dumka_XX_pochatku_XXI_stolit_metodolohichniy_i_doktrynalnyi_pidkhody_Tom_1.pdf
17. Починок Б. В., Починок І. Б. Позитивізм і постпозитивізм: навч. посіб. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 300 с.
18. Україна у пошуку стратегій суспільно-політичного розвитку (1991 – 2018 рр.). Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2019. 352 с.
19. Фукуяма Ф. Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до Французької революції. Київ : Наш формат, 2018. 607 с.

20. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії. Київ : Наш формат. 2019. 562 с.
21. Шляхтун П. Політологія: історія та теорія : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 472 с.
22. Hedikova N., Muzychenko G. Current Local Government Institute reforming: Polish and Ukrainian cases. *European journal of transformation studies*. 2021. Vol. 9, №. 1. P. 87–100.
23. Morgan D. Integrating qualitative and quantitative methods: A Pragmatic approach. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, 2013. 288 p.

Інформаційні ресурси

1. Президент України : офіційний сайт. URL: <http://www.president.gov.ua/>
2. Верховна Рада України : офіційний сайт. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>
3. Кабінет Міністрів України : офіційний сайт. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/>
4. Урядовий кур'єр : офіційний сайт. URL: <http://www.ukurier.gov.ua/>
5. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського : офіційний сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
6. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт. URL: <http://library.pdpu.edu.ua>

Журнали:

1. Comparative Politics. URL: <http://web.gc.cuny.edu/jcp/index.htm>
2. Comparative Political Studies. URL: <http://www.sagepub.co.uk>
3. European Journal of Political Research. URL: <http://www.wkap.nl/prod/j/0304-4130>
4. The Journal of Politics, Texas University. URL: <http://www.utexas.edu/utpress/journals/jjop.html>
5. World Politics, Princeton University. URL: http://muse.jhu.edu/journals/world_politics/
6. Political Science, Stanford University. URL: <http://polisci.annualreviews.org/>
7. American Political Science Review, Michigan University. URL: <http://www.ssc.msu.edu/~apsr/>
8. Democratisation. URL: <http://www.frankcass.com/jnls/index2.htm>

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Положення про організацію освітнього процесу для здобувачів вищої освіти за третім (освітньо-науковим) рівнем у Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» : зі змінами від 30.06.2022 р. URL: <https://www.pdpu.edu.ua/pro-aspiranturu>
2. Положення про організацію контролю та оцінювання знань аспірантів Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» від 27.02.2020 р. (нова редакція). URL: <https://www.pdpu.edu.ua/pro-aspiranturu>

Навчально-методичне видання

Гедікова Наталя Пилипівна

**Методичні рекомендації до проведення практичних
занять та організації самостійної і індивідуальної роботи з
навчальної дисципліни «Політична компаративістика»
для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої
освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 052 «Політологія» (ОНП Політологія)**